

ROMÁN

JAROSLAVA ČERNÁ

VÁCLAV IV.

SÁM SOBĚ NEPŘÍTELEM

edice
KIOKAN

ROMÁN

JAROSLAVA ČERNÁ

VÁCLAV IV.

SÁM SOBĚ NEPŘÍTELEM

edice

KIOKAN

Copyright © Jaroslava Černá, 2016
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Jaroslava Černá, 2016
Redakční úprava Drahomíra Smutná
Grafická úprava obálky Tomáš Řízek
Elektronické formáty Dagmar Wankowska
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
www.alpress.cz
v edici Klokan, 2016
shop@alpress.cz
První elektronické vydání

ISBN 978-80-7543-266-7 (pdf)

Máme prince!

Vznešený den jeho zrození byl pro nás přelavným dnem. Jeho příchod byl podobný vycházející jitřence, která zahání mlhu. Neboť právě tak zahnal tento novorozenec nerozhodnost, rozpaky, strach i marné naděje ze srdcí našich poddaných a přinesl nám dřívější pocit štěstí, jasnou důvěru a lásku.

Máme prince!

A v něm má být naše České království pevně zakotveno jako na mocné skále.

Vyprošujte tedy společnými modlitbami od božské prozřetelnosti, aby tomu, komu poskytla možnost se narodit, propůjčila i dlouhý věk a komu udělila život, aby mu dala i schopnosti vládnout...

Úryvek z osobního textu a proslovu císaře Karla IV.
při narození Václava

KAPITOLA 1

HRAD KARLŠTEJN, 31. PROSINCE 1386

Poslední den v roce, poslední den příběhu

Královna Johana se na svém loži zavrtěla. Ani lehké dráždivé zakašláni ji neprobralo z hlubokého spánku. Mohutný lovecký pes, ležící na hrubé kančí kožešině u nohou královské postele, pouze lehounce nadzvedl dlouhé levé ucho, po chvíli ho zase neslyšně složil na velkou hlavu.

Zvíře, věrné svému králi, nikdy nespalo tak hluboce jako jeho pán. Obzvlášť ne v tyto dny, kdy český a římský král Václav IV. pobýval v hlavním městě a pes se nemohl dočkat jeho návratu. Poznal zvuk kopyt pánova koně, sotva vjel na nádvoří hradu. Jeho kroky rozeznal už z chodeb v přízemí, kdy nikdo z lidí ještě nemohl slyšet vůbec nic. Lovecký chrt svého pána nadevše miloval a bez sebemenšího zaváhání by byl za něj položil život. Bez zaváhání byl také připraven svého velitele chránit před kýmkoliv a čímkoliv, co v něm vyvolalo pocit nebezpečí nebo ohrožení.

Pokud král trávil čas na Karlštejně, byli ti dva nerozlučnou dvojicí jak na lovu, tak při odpočinku v královských komnatách. Pes miloval hostiny stejně jako jeho pán. Věrně seděl nebo bez hnutí ležel pod stolem u Vác-

lavových nohou a neunikla mu jediná kost, jediné sousto, které mu obratně házel. Pokud byli ti dva spolu, nikdo se ve Václavově přítomnosti neodvážil zvýšit výhružně hlas nebo se krále snad jen dotknout, poplácat ho po rameni. V tu chvíli se v hloubce mohutného psího těla ozvalo tičné, varovné zamručení, které postupně přecházelo v hlasité a nebezpečné vrčení.

Král Václav byl ve společnosti svého oblíbeného psího ochránce v naprostém bezpečí.

Blížila se třetí hodina ranní. Dva ozbrojení muži na ochozu hradeb, zachumlaní do teplých ovčích kožichů, už se nemohli dočkat střídání stráží. Obyvatelé královského hradního sídla klidně spali, z hlubokých lesů se ozývaly pouze vzdálené zvuky zvěře na lovu. Někde ve věži zlověstně zahoukal sýček.

Nic z tlumených nočních zvuků ale nedoléhalo do ložnice královny Johanky. Pevně zavřenými okenicemi pronikl jen průvan, způsobený slabým, leč mrazivým větrem, přestože zima byla mírná.

A tento závan probudil v dohasínajícím ohni v krbu mírný plamínek, který se nad doutnajícími uhlíky v horkém popelu zachvěl, vzápětí ale zeslábl a zhasl. Královská ložnice se ponořila do téměř úplné tmy.

V té chvíli se konečně propadl do neklidného spánku také králův věrný přítel, mohutný lovecký pes. S velkou tlamou položenou na předních tlapách několikrát slabě zakňučel, protože stesk po pánovi ho neopouštěl ani ve snech.

Johana z polospánku povzdechla a pokusila se otevřít zalepené oči. Nejprve nevěděla, co ji to probudilo, pak si ale uvědomila nepříjemný tlak a došlo jí, že dokud neuleví močovému měchýři, znovu neusne.

Předklonila se z lože a začala šátrat po noční váze.

Pes ve spánku nastražil uši.

Nepohodlná poloha však královně nedovolila dosáhnout až na místo, kam potřebovala. Musela vstát, sklonit se zapátrat rukou pod postelí. „Konečně!“ vydechla a uchopila nočník levačkou. Když se ale chystala zvednout, nádoba se zachytila o hranu postele, ozvalo se cinknutí a než se královna stihla narovnat, nočník jí vyklouzl z ruky. Pes otevřel oči, přikrčil se a z jeho mohutné hrudi vycházelo varovné chrčení.

Za řinčení rozbíjející se noční vázy o kamenné dláždění podlahy se Johana napřímila, a přestože věděla, co se stalo, leknutím vykřikla. Zároveň jí vyletěly obě ruce nahoru. A v té neobvyklé poloze ztuhla, krve by se v ní nedořezal.

Vylekanému psovi u nohou postele svého pána se naježily chlupy a s doširoka otevřenýma očima se prudce odrazil a skočil po tom, co se náhle objevilo nad ložem a ohrozilo život jeho pána. V té chvíli si věrný pes neuvědomil, že jeho přítel je na míle daleko, zvířecí ochrani-
telský pud mu velel jedině: ochránit svého pána a velitele před jistým nebezpečím.

Johanka hrůzou nestačila ani vykřiknout. V té prokleté temnotě a úděsné chvíli byla přesvědčená, že se na ni řítí sám ďábel, přízrak, jehož útok se jí nevyhnutelně stane osudným.

Vzápětí ucítla na hrdle tesáky a tíha obrovského zvířete ji povalila na zem. Až když ji nesnesitelná bolest zbavovala vědomí, pochopila, co se stalo.

Cos mi to, Václave, udělal? proběhlo jí hlavou.

Tos mi to udělal zrovna ty, člověk, kterého jediného na světě jsem milovala navzdory všemu, cos mi dovolil poznat? Jak jsi jen mohl? Ty, který ses dokázal úplně otevřít

a svěřit pouze mně, své manželce. Anebo musím zemřít právě pro tvá tajemství?

Johanka cítila, jak stisk tesáků na jejím hrdle povolil, a věděla, že teď ji čeká boj o holý život. Cítila, jak ji přemáhá únava, nesnesitelná bolest z ní vysává zbytky sil a vůle cokoliv udělat pro svou záchranu ji valem opouští.

Pes se olízl. Krev mu zachutnala. Znal tu chuť z lovů. Svého pána ochránil a těšil se na vděčnou pochvalu.

Královna Johanka se propadla do bezvědomí.

Na ochozu hradeb mocného a bezpečného královského hradu Karlštejna se konečně strážce dočkaly střídání. Tlučené kroky dozněly, noví bdělí strážci střežili noční klid.

Do ranního svítání té předposlední noci roku 1386 bylo ještě hodně, hodně daleko.

RÁNO

Johanku probírala ze spánku podobného mrákotám neschopnost se zhluboka nadechnout. Nedokázala otevřít oči, pouze vnímala, že pevně staženým hrdlem ztěžka a sípavě bojuje o sebemenší nadechnutí.

Snad mě ten noční přízrak už nikdy nepustí! prolétlo jí zděšeně hlavou.

V celém těle cítila nesmírnou únavu. Hrdlo měla jako v ohni a i nepatrný pohyb úst jí působil bolest.

„Zemřu?“ pokusila se zeptat postav stojících kolem svého lože, které nedokázala přes mlhu v očích rozeznat. Její otázce však nikdo z přítomných neporozuměl. Do strnulého ticha zazněla pouze jako zoufalý, nesrozumitelný šepot.

„Veličenstvo, nenamáhej se, máš zraněné hrdlo, musel jsem ti ho ovázat plátnem, proto se ti tak těžce dýchá,“

ozval se rozechvělý hlas lékaře, zatímco nejstarší komorná se posadila ke své královně a vzala ji za ruku.

„Jsem u tebe, má paní, neboj se... A také u tebe zůstanu.“ Stará žena se odhodlaně snažila královnu uklidnit, ujistit o své oddanosti, jenže náhle se prudce zvedla a vyběhla z ložnice.

Hned za dveřmi, v kruhu vyděšených sloužících, se hlasitě rozplakala.

„Bože na nebi, jak jen se něco takového mohlo stát?“ štkala zoufale. „Jak jen se takové rány zhojí? Jak bude naše paní jíst? Jak polykat, když sotva dýchá?“

Nikdo ze sloužících jí nedokázal odpovědět. Byli stejně vyděšení, sami potřebovali povzbudivá slova.

Komorná se otočila za zvukem otevírajících se dveří za zády. Vyšel z nich královnin lékař. Hlavu i pohled skloněný k zemi, opatrně za sebou zavíral. Poté se nesměle odvážil pohlédnout na shromážděné hradní služebnictvo.

„Pane Zbyšku, řekni, přežije naše dobrá královna tak strašná zranění?“ Žena visela na pevně semknutých rtech starého muže, z očí a vrásčitého obličejce se bála číst to, co sama tušila, ale nechtěla si připustit.

„Život naší královny Johanky je v rukou Božích,“ vydechl bezmocně lékař a šouravým krokem se vydal chodbou ke kuchyním.

„Musím ke své paní!“ Komorná si setřela z tváří slzy, odhodlaně vešla do ložnice a posadila se na lože. Budeš-li, naše královno, bojovat o život, pak budu s tebou, rozhodla se a stiskla Johance chladné prsty.

Zemře, nebo se ta strašná zranění zhojí? kladla si v duchu otázku.

Zemřu? kladla si v tichu své duše stejnou otázku i mladá česká královna. Čím jsem se provinila, Bože, že ke mně

smrt musí přijít tak brzy a za tak krutých a nečekaných okolností? Vždyť jsem se tolik snažila být svému manželu Václavovi dobrou a poslušnou manželkou. Tak moc jsem ho chtěla poznat, abych ho mohla milovat takového, jaký je.

Bože, věř mi... Milovala jsem někoho, kdo nemiloval nikoho... Anebo snad to, co on sám cítil, byla láska? Pokud ano, pak má láska tisíce podob. Neznámých a nepoznaných podob, které snad nechápe ani ten, kdo se milovat snaží.

A česká královna Johana Bavorská se ponořila do vzpomínek. Do svých vlastních prožitků a také do útržků vyprávění, které se k ní během života s českým králem Václavem donesly a jež ona sama potřebovala vyslechnout, aby pochopila svého manžela, muže a panovníka. Musela znát pravdu, aby tak nevyzpytatelného člověka mohla milovat, přijmout ho takového, jaký opravdu je, bez podmínek a bez iluzí.

Kdy jen začala ta přetěžká životní cesta mého manžela a krále? položila si Johanka v duchu otázku a jako odpověď se jí vybavila zář v očích krále a císaře Karla IV., Václavova otce, když vyprávěl o nejšťastnějším okamžiku svého života...

KAPITOLA 2

CÍSAŘSKÉ HRADNÍ SÍDLO V NORIMBERKU,
26. ÚNORA 1361, O DVACET PĚT LET DŘÍVE

V ložnici císařovny Anny Svidnické vládlo napětí. Zrychlený dech rodičky střídaly hluboké vzdechy, komorná nestíhala utírat kapky studeného potu na jejím čele.

O patro níž, v kruhu svých přátel, těžko ovládal netrpělivost český král a římský císař Karel IV.

„Konečně přišel den, na který celá země, půlka Evropy, tak netrpělivě čeká.“ Císař se snažil pronést slova slavnostně a hlasitě, ale hlas mu přesto selhal.

Nocí se ozval výkřik. Tlumený kameny ve zdech, krátký, zoufalý, vypovídající o bolesti, s níž matka přivádí na svět dítě, dolehl až k uším urozených pánů, kteří společně s císařem už od večerních hodin vyčkávali příchod královského potomka.

„Nalijte císaři vína, sic se té šťastné chvíle nedočká,“ pronesl jeden z vladařových společníků a pak sám netrpělivému nastávajícímu otci podal stříbrnou číši vykládanou rubíny, naplněnou až po okraj tekutinou stejné barvy.

„Cožpak se dá pochopit, co náš panovník prožívá?“ pronesl další šlechtic s úsměvem, protože s císařem už se

rozumně promluvit nedalo. „Nikdo nemůže vědět, jaké to je, když s narozením vladařova potomka přichází tak rozhodující chvíle nejen pro něho, ale i pro země, kterým vládne. Vždyť může tolik ztratit...“ S úšklebkem pokrčil rameny.

„Přinejmenším svoji sebejistotu, naději a hlavně..., jak by se asi smířil s tím, že nebude mít následníka trůnu? Jen se podívejte, je napjatý k prasknutí. S narozením další dcery by se těžko smířoval a taky by to mohl brát jako Boží trest.“

„Mlč, pane, a přestaň malovat čerta na zeď!“ okřikl pochybovače další z přítomných německých šlechticů. „Císařský potomek bude jistě do rána na světě a pak budeme svědky toho, jak jedno dítě dokáže měnit svět pouze tím, že se vůbec narodilo.“

Ten poslední, slabý výkřik vysílené císařovny už do sálu k vyčkávací společnosti nedolehl. Nepronikl ani za mohutné zdi norimberského hradu. Snad pouze král ho zaslechl, protože naslouchal srdcem více než ostatní a celou svou duší byl u své milované manželky Anny Svidnické.

Náhle prudce praštil pohárem o stůl a rázným krokem opustil síň i rozjařenou společnost. Vyběhl do patra, přešlápl u dveří ložnice své manželky, ale stisknout kliku nedokázal. Zatím nechtěl vědět, navíc bylo ještě brzy. Český král a římský císař Karel IV. potřeboval být sám. Sám se svým jediným přáním a Bohem.

Zároveň se zrychleným dechem matky pracující k porodu se přibližovala třetí hodina ranní.

* * *

„Bože! Požehnej nám princem, pokorně tě prosíme o následníka trůnu...“ šeptal král úpornou modlitbu, když konečně osaměl v malé soukromé modlitebně před jednoduchým vyřezávaným Kristem na kříži.

„Narodí se syn?“ Zvedl zastřený pohled do míst, kde viděl hlavu a tužil oči Ukřižovaného, ale s jeho pohledem se nesetkal.

„Já ti věřím,“ zašeptal po chvíli. „Copak ty sám jsi mi neukázal cestu k dalšímu manželství, když mě opustila moje drahá žena Anna Falcká? A ty sám nejlépe víš, jak to všechno tehdy bylo...“ Císař se ponořil do vzpomínek. Vzpomínek tak bolestných, že by tu dobu ze svého života nejraději vymazal. Ale cožpak to jde? Jak můžeme zapomenout na ránu v duši i srdci, když zůstává otevřená a krvácející? Jak a kdy se zahojí?

„Ó Bože, tys dal, tys i vzal...“ Císaři se přes pevně stisknutá víčka tlačily z očí pálivé slzy. Po chvíli si stejně našly cestu a lehce klouzaly po Karlových tvářích do pečlivě upraveného vousu. „Tak mě znáš pouze ty, Pane, pokorně plačícího a prosícího,“ pronesl Karel IV. se znatelnou výčitkou v třesoucím se hlase. „Vzal sis k sobě mého prvorozeného syna Václava a já jsem ti tehdy neporozuměl. Měl jsem s ním tolik plánů! Vždyť ty sám jsi mi ukázal cestu, jak ho učít vládnout a jak ho výhodně oženit, aby se naše území rozšířilo, země posílila a moc vzkvétala. To tys mi vnukl myšlenku, že vhodnou nevěstou pro dědice trůnu je Anna Svídnická.“

A potom... Jak klikatou cestu osudu jsi mi připravil! Plnou nástrah a bolestí. Vzal jsi mi syna, sotva se naučil první kroky a vyslovil první slova. A za necelé dva roky jsi mi vzal i manželku s dítětem, které se chystala přivést na svět.“ Karel se odmlčel. Stará bolest se dnešní nadějně noci, v očekávání dalšího potomka, znovu pro-

budila a strach z nečekaných událostí mu stáhl útroby i hrdlo.

„Bože,“ zašeptal stísněně, připravený Všemohoucího dál prosit, vysvětlovat a doufat.

„To, že jsem se nakonec já sám oženil s dívkou, kterou jsem měl vyhlédnutou pro svého syna, to přece byla nutnost. Jistě to tak mělo být, jinak by sis mého Václava neodvedl a mě tou myšlenkou neosvítil. Přivedls mi do cesty novou mladou dívku, tak krásnou, až se mi tehdy tajil dech, a dnes se o ni bojím, protože ji nadevše miluji. Její krásu, moudrost, mládí, které mě opět navrátilo životu a hlavně... její plodný klín. A díky našemu spojení se upevnily mé vztahy s uherským králem Ludvíkem, zároveň i s polským králem Kazimírem. Tolik pro mě moje malá Anna znamená, že jsem se smířil i s narozením dcery Elišky.“ Karel hluboce povzdechl. Potřeboval svému Bohu sdělit úplně všechno.

„A dnes, Pane!“ zvýšil hlas. „Pro dnešní den mám pouze jedno jediné přání hodno krále a císaře. Pokorně prosím o narození syna! Prince, který dá našemu životu smysl a kterého vychovám v Boží bázni jako následníka a dědice tůnu. To ti přísahám!“ Císaři se zlomil hlas.

„Vždyť stárnu a je nejvyšší čas, abych se dočkal syna, jemuž bych mohl jednou předat vládu,“ vysvětloval světcí na kříži, ale především sám sobě. A v okamžiku, kdy si vladař uvědomil, že je mu opravdu už pětáctýřicet let a dávno není mladíkem, ozvalo se naléhavé klepání na dveře.

„Veličenstvo! Císařské Veličenstvo!“

Karel se pokřížoval, rychle vyskočil na nohy a rozběhl se ke dveřím.

„Bože, stůj při nás... Já ti věřím,“ zašeptal a odhodlaně stiskl kliku.

„Veličenstvo!“ Nejvyšší komoří císařského sídla padl před svým vladařem na koleno. „Narodil se chlapec!“ vypravil ze sebe se skloněnou hlavou, a než se nadechl, aby větu zopakoval a ujistil svého krále, že přání se stalo skutkem, byl Karel pryč. Chodbou doznívaly rázné kroky.

„Veličenstvo, snad ještě chvíli, kdybys...“ pokusil se rozpačitý lékař zastavit spěchajícího císaře.

„Je zdravý? Opravdu se narodil syn?“ Novopečený otec potřeboval svého prince vidět. Neodradilo ho ani to, že novorozeně sotva omyli a ošetřili. Císař Karel IV. hleděl na ten zázrak, ujistil se, že syn dýchá, má drobné ruce i nohy, jen do očí mu ještě nemohl pohlédnout.

„Bůh nás vyslyšel, můj synu, můj drahý Václave,“ šeptal rozechvělým hlasem, a až když si novorozeně v zavínovače mohl sám pochovat, konečně uvěřil svému neskonalému štěstí.

„Dalas mi ten největší dar.“ Karel se posadil ke své manželce císařovně Anně Svidnické na lože. „Splnilas všechny mé tajné a dlouho skrývané tužby, udělala jsi mě šťastným mužem.“ Vzal milovanou, dvaadvacetiletou manželku za ruku. Nevadilo mu, že únavou sotva udrží víčka otevřená, že jí vlasy ztmavly potem. Hleděl jí do očí a nenacházel slova. Až když se dívka lehce zachvěla vysílením, vzpamatoval se. „Udělám pro tebe cokoliv, teď ale, moje drahá, hlavně odpočívej. Já sám půjdu poděkovat za ten dar Bohu a zítra společně oznámíme celému světu radostnou novinu. Že já, český král a římský císař, jsem se dočkal syna a země, kterým vládnu, následníka trůnu.“

* * *

O MĚSÍC POZDĚJI

„Náš císař se raduje jako dítě, co konečně dostalo vytouženou hračku,“ poznamenal blahosklonně šlechtic Těma z Koldic k malé skupince českých pánů, kteří společně s ostatními přijali pozvání svého krále ke slavnostnímu křtu novorozeného Václava.

„A čemu se, Těmo, divíš?“ sklonil se mu k uchu Jošt z Rožmberka. „Vždyť se mu splnilo největší přání. Má syna a české země následníka trůnu.“

„Nemyslím, že zůstane pouze u dědice české koruny,“ pokýval hlavou další z Rožmberků, pan Oldřich. „Věřte mi, že náš císař Karel umete svému následníkovi cestu ke všem korunám, které po něm může zdědit nebo získat. Proč by se jinak snažil, aby se dítě narodilo v císařském sídle, v Norimberku?“

„A to víte, že dal svého syna vyvážit zlatem?“ přidal se ke skupince pan Zbyněk Zajíc.

„To vědí všichni!“ ušklíbl se Oldřich z Rožmberka. „Šestnáct hřiven ryzího zlata, stejně tak vážil novorozenec, poslal jako dar do Cách, korunovačního města římských králů. Proč asi?“ zvedl šlechtic významně obočí. „Už teď svému synovi potřebuje zajistit přízeň a dát na jevo přání, aby jednou nastoupil na římský trůn.“

„Přání otce jsou znásobená radostí, kterou v něm narození dědice vyvolalo. Nedivme se tedy, pánové, copak my všichni nevíme, jak jsou mužští potomci pro každý šlechtický rod důležití? A pro vládnoucí Lucemburky to v této době platí dvojnásob. Vždyť tak schopného krále a císaře jsme léta neměli a jediné, co mu chybělo ke štěstí, byl syn.“

Ted' ho konečně má,“ přidal se k hovoru Hašek ze Zvířetic, ale vzápětí se musel odmlčet.

Herold ohlásil příchod samotného císaře Karla IV.

Do velkého hodovního sálu vstoupil muž zářící štěstím. I když s mírně nachýlenými zády po zraněních, která utřžil v turnajích i v boji, nesl hlavu hrdě vztyčenou a nešetřil úsměvy. Stejně hrdě přiváděl do čela hodovní tabule krásnou mladou ženu, císařovnu Annu Svídnickou.

„Činíme vás, pánové, trvalými účastníky naší radosti,“ začal císař slavnostní projev hlasem plným dojetí. „Dostali jsme od naší nejdražší manželky syna, zrozeného ve znamení šťastné hvězdy. Radujte se tedy společně s námi! Náš rod již nikdy nebude trpět nedostatkem budoucích králů. Narodí-li se syn, nechť je to k jeho slávě a poddaným ke štěstí.

Vyprošujte společnými modlitbami od božské prozřetelnosti, aby tomu, komu poskytla možnost se narodit, propůjčila i dlouhý věk, a komu udělila život, aby dala i schopnost vládnout.

Plesejte tedy všichni poddaní a celý český národ ať slaví k prospěchu našeho budoucího krále, protože nebesa konečně vyslyšela naše vroucí přání a císařovna, naše manželka, nám porodila dědice a následníka trůnu, vyprošeného od Hospodina. Máme prince!

Vznešený den jeho zrození byl pro nás přeslavným dnem, jeho příchod podobný vycházející jitřence, která zahání mlhu. Právě tak tento novorozenec zahnal strach, rozpaky i marné naděje ze srdcí našich poddaných a přinesl jim pocit štěstí, důvěru a lásku.

Konečně máme prince! A v něm bude naše České království pevně zakotveno jako na mocné skále.“

Řeč českého krále a císaře Karla IV. neměla konce. Oslavná slova a radost z narození dědice trůnu byla nekonečná.

„A proto jste byli, urození pánové, pozváni do císařského města a sídla, abyste se společně s námi radovali z jeho zrození a byli přítomni slavnostnímu křtu. Náš princ ponese hrdé jméno přemyslovských králů – Václav, toho jména čtvrtý.“

NORIMBERK, CHRÁM SVATÉHO SEBALDA,-

NEDĚLE, 11. DUBNA 1361

Skupina českých šlechticů mlčky sledovala okázalý křest novorozeněte.

Křtitel, sám pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, na přání císaře požehnal princovi za účasti arcibiskupa mohučského a kolínského. A dalších šest biskupů a pět opatů dodalo aktu na vznešenosti a důležitosti.

„Tak snad už se můžeme bavit a připíjet císařské rodině na zdraví, když si náš panovník zajistil boží přízeň na křtu syna i do světlé budoucnosti.“ Jošt Rožmberský pronesl ta slova unaveně, po dlouhé mši. A nebyl sám, kdo se těšil především na dlouhých osm dnů oslav, které císař slíbil všem, bez rozdílu stavu a urozenosti.

„Myslíš si, Jošte, že se budeš pouze bavit?“ usmál se na bratra starší Oldřich. „Jistě, čekají nás hody, turnaje a radovánky, ale jak znám našeho císaře, všechno má svůj důvod. Vždyť kdy jindy se sejde na společných oslavách tolik urozených hlav z různých zemí, církevních hodnostářů a vlivných přátel? Nejprve nechá všechny přítomné obdivovat říšské korunovační klenoty, které nechal při-

vézt z Karlštejna, a pak, až všechny zaslepí jejich leskem a naplní břicha vybranými lahůdkami, bude vydávat prohlášení, jednu listinu za druhou. Známe přece císařovu pracovitost a dnes, když má syna a novou chuť do života, to se bude snažit dvojnásob.“

„Má pro koho,“ přikývl Zbyněk Zajíc. „Uvidíme, jak dlouho to neuvěřitelné nadšení císaře z narození syna vydrží, vždyť už taky není žádný mladík.“

„To si povíme, až se náš panovník vrátí zpět do Prahy,“ poznamenal Oldřich z Rožmberka. „A že si na jeho příjezd budeme muset počkat, to je snad jasné. Z české kotliny má přece jen menší rozhled a vliv než z císařského sídla.“

KARLŠTEJN, 31. PROSINCE 1386

Poslední den v roce, poslední den příběhu

Císařovna Johana Bavorská, manželka českého krále Václava IV., bojovala o život.

Ve stavu podobném hlubokému bezvědomí bloudila svým životem, ale nenacházela důvod, proč by měla zemřít, přestože cítila, že život z ní uniká každou vteřinou.

Nejprve se jí v mysli objevily ty nejživější vzpomínky, kdy se poprvé setkala se svým manželem, pak jejich sňatek, korunovace a první setkání v soukromí ložnice.

Více než tvář manžela a krále, se jí však vybavoval obličej tchána, krále a císaře Karla IV. Nikdy nikomu nezářil pohled podobným světlem naděje, když jí vyprávěl o nekončící radosti ze zrození syna, jeho korunovace a slibu Bohu, že on sám udělá pro svého syna všechno na světě, jen aby dobře a spravedlivě vládl svým poddaným.

A udělal jsi, náš drahý panovníku, pro svého syna a mého manžela možná více, než jsi měl, napadlo Johanku v hlubo-

kém snu. A snad tam někde, v pýše a hrdosti otce nad dědicem trůnu, snad právě v té době bezbřehého okouzlení se začal odvíjet zvláštní osud dítěte, chlapce, kterému spadlo do klína všechno, co vybudoval jeho statečný a pracovitý otec. Možná právě tehdy se nitky osudu spojily, aby ukázaly císařskému otci a všem poddaným, že nikdy nemůžeme mít všechno, přestože si myslíme, že se nám všeho dostalo vrchovatě.

A útržky vyprávění císaře, činy a slova jeho další manželky Alžběty Pomořanské, arcibiskupa Arnošta z Pardubic, a především společné chvíle se samotným Václavem se Johance v duši propojily v příběh, který musela sama sobě a svému srdci převyprávět, aby pochopila chování svého manžela a dokázala mu odpustit.

Nebo snad potřebuji ulevit svému vlastnímu svědomí, abych mohla zemřít v míru a má duše směla opustit tento prapodivný svět? položila si Johana otázku a neznatelně se usmála. Opravdu je to tak snadné?

Kdo mě nabádá k cestě vzpomínkami zpět mým životem? A proč? Snad na té cestě poznání najdu pochopení a smíření. A jestli zemřu, a bude-li to vůle Boží, pak zde přece musí být nějaký smysl. Poznám smysl svého života v hodině své smrti?

Jak krátký je lidský život. A jak dlouhý okamžik umírání.

„Naše drahá paní jen hoří,“ povzdechla komorná a vyměnila Johaně chladivý obklad.

„Vypadá, jako by hluboce spala, a přesto se jí ve tváři zračí jakési pohnutky, snad sny, kterými ve spánku bloudí,“ pokrčila bezradně rameny a zahleděla se na lékaře, tichého muže, jehož neurčitý výraz nesvědčil vůbec o ničem. Nedával naději, ale také se v něm nezračila beznadějí. Jako by on jediný, starý a moudrý muž, dokázal pochopit, čím mladá a krásná císařovna prochází.

KAPITOLA 3

POLOVINA ČERVNA 1362

„Páne vévodo, jaký další postup navrhuješ?“ ptal se císař Karel svého spojence svídnického vévody Bolka, se kterým společně dorazili do Brna, aby jejich ochranné oddíly mohly bránit Moravu před vojskem uherského krále Ludvíka.

„Vaše císařské Veličenstvo,“ začal vévoda Bolek rozvážně. „Jestliže se chceme vyhnout prolévání krve a krutým bojům, pokusím se nejprve já sám vyjednat prostor pro dohody s uherským králem.“

„Souhlasím!“ Císaři se návrh hned zalíbil. „Budeš tedy vyslán do Trenčína. Já vyčkám v Brně. Předpokládám, že ani Ludvík po bojích netouží a dohodneme podmínky příměří.“

BRNO, O MĚSÍC POZDĚJI

„Veličenstvo!“ sklonil se Bolek Svídnický před císařem. „Uherský král je dohodám nakloněn a posílá k tobě své vyslance.“

„Budeme tedy jednat o příměří!“ Císaři se rozjasnila tvář. „Snad alespoň na nějakou dobu zažijeme chvíli klidu a můžeme se vrátit do hlavního města. Přinesls dobré zprávy, příteli,“ pochválil vévodu, ale v myšlenkách už byl jinde.

Karel se nemohl dočkat dne, kdy se situace na východní moravské hranici uklidní a on bude moci konečně spěchat do Prahy. Vždyť právě v těchto dnech by měl spatřit světlo světa jeho další potomek. Že to bude opět syn, o tom císař nepochyboval. A navíc, moc se těšil na svého prvorozeného syna Václava. Jak se mu asi daří? Jistě mu při návratu vyběhne naproti!

Moje drahá manželka... Karel se nejprve v obavách mírně zamračil, pak ale rozjasnil tvář. „Bůh je s námi,“ zašeptal s neotřesitelnou vírou. Je mladá a silná a až se vrátím, jistě mě přivítá s novorozeným synem v náruči.

Císař Karel v té chvíli pocítil v očích slzy dojetí.

Ještě pár dnů, moje milovaná, jen co uzavřu dohody s vyslanci uherského krále. Pak už budu, třeba dnem i nocí, štvát koně k domovu.

PRAHA, 11. ČERVENCE 1362

„Paní, vydrž! Neusínej a seber síly, dítě musí na svět!“ znělo zoufale a naléhavě ložnicí císařovny Anny.

„Bože na nebi, svatá bohorodičko, stůj při nás!“ šeptala královnina nejstarší komorná a důvěrnice. Žena z tónu lékařova hlasu pochopila, že je zle. Jistě, porod se táhne už druhý den, ale copak se to nestává? Jenže císařskému potomkovi se na svět opravdu nechtělo a Anna už ztratila všechny síly. Komorná měla co dělat, aby ji udržela při vědomí, a donutit ji vytlačit dítě na svět, to už byl přímo nad-

lidský úkol. S hrůzou se zadívala do bledé tváře rodičky, ze které vyprchala všechna vůle a síla.

„Pomohu jí!“ křikla na lékaře a ten kývl. „Rychle, jinak...“

A zoufalá žena přiložila dlaně na břicho císařovny. Stah přišel okamžitě. Ve stejné chvíli se celou silou své statné postavy pokusila dítě z lůna matky vytlačit. Vnímala pohyb dítěte, ale také věděla, že vysílená císařovna jí už nepomáhá.

„Je na světě,“ procedil lékař bez nadšení mezi zuby, protože hned poznal, že není všechno, jak má být. Dítě bylo celé modré a stejnou barvu měly najednou i rty ubohé císařovny.

„Je to syn! Paní, přivedlas na svět dalšího královského syna!“ křičela komorná a doufala, že Annu tou přešťastnou zprávou přivede k vědomí.

Nepřivedla.

Císařovna Anna Svídnická věděla lépe než všichni, kteří se ji snažili přivést k životu, že duše jejího syna je k ní pevně připoutaná a že společně opouštějí svět lidí. A v té chvíli pochopila, že je šťastnější než ti, které opouští.

Odpusť mi, můj pane, bolest, kterou ti způsobím..., byla její poslední myšlenka na manžela a krále Karla.

„Oba jsou už na pravdě Boží a nám nezbyvá...“ Starý bělovlasý muž neovládl svou lítost a bolest a nad teď už pokojnou a uvolněnou tváří své panovnice a jejího novorozeného syna se hořce rozplakal.

„Bůh dal, Bůh vzal, budiž jim oběma země lehká,“ pronášel roztřeseným hlasem narychlo povoláný arcibiskup Arnošt z Pardubic, aby císařovně i novorozenému synovi v hodině života a smrti požehnal.

„Budiž nám útěchou, že nejsou hříchy, které bychom jim my, nebo snad Hospodin, měli odpouštět.“

Ložnicí císařovny Anny Svídnické se dlouhé hodiny nesl srdcervoucí pláč a tiché modlitby.

Kdo sdělí císaři zprávu ze všech nejhorší? přemítal v nitru arcibiskup Arnošt, když zvolna a unaveně odcházel od úmrtního lože své královny. Kdo se stane poslem špatných zpráv, když ten, komu jsou určeny, čeká jen ty nejvýhodnější?

Kdo je připraven ranit svého dobrého krále a císaře na nejcitlivějším místě a jaká slova útěchy budou ta nejlepší?

„Žádná!“ Arcibiskup se zastavil u okna a zahleděl se na Město pražské. „Není slov, která by mohla zlehčit břímě ze všech nejbolestnější. Jediným lékem je čas,“ přemítal svatý muž tichým hlasem, protože sám pociťoval bolest i smutek. A jemu samotnému nezbylo nic jiného než sklonit hluboce hlavu, protože myšlenka na Boží nespravedlnost si sama našla cestu do jeho mysli. „Odpusť mi, Pane, že nevím..., nemohu pochopit tvůj záměr. Nevím, proč jsi tak rozhodl, a nevím, jak svému panovníkovi a příteli to břímě ulehčím.“

Arcibiskup Arnošt zvedl pohled, ale věže a střechy hlavního města pod Hradem mu splynuly v mlhu. A kdyby mohl v té chvíli vidět srdcem, spatřil by jezero plné vlastních slaných slzí.

„Nejen císař, ale i Pražané a všichni poddaní budou truchlit společně se svým panovníkem, protože ho milují. Všichni budou plakat pro jeho bolest a svoji krásnou mladou císařovnu, která měla žít, dělat manžela šťastným a rodit další potomky pro svoji zemi, rod Lucemburků i císařský trůn.“